

Makale Türü: Araştırma
Gönderim Tarihi: 31 Mayıs 2023
Kabul Tarihi: 14 Haziran 2023

ÂŞIK DAIMÎ'YE AİT OLAN TÜRKÜLERİN DEĞER İÇERİKLERİ AÇISINDAN İNCELENMESİ

EXAMINATION OF AŞIK DAIMİYE TURKUS WITHIN THE SCOPE OF VALUES EDUCATION

Serap Yağmur İLHAN¹- 0000-0002-1383-3576

ÖZET

Değerler toplum tarafından kabul gören ve bireylerin davranışlarına rehberlik eden birtakım öğelerdir. Değerler birçok alan uzmanı tarafından çeşitli şekillerde kategorizelendirilmiştir. Milli Eğitim Bakanlığı ise 2018 yılında yayınlamış olduğu müzik öğretim programı ile değerleri 10 kök değer başlığı altında toplamıştır. Bu değerler öğrencilere müzik ders kitapları ile kazandırmaya çalışmaktadır. Bu kitaplarda bulunan Türk Halk Müziği (THM) eserleri ise değerlerin öğrencilere kazandırılmasında kullanılan yardımcı araçlardan biridir. Aşıklar ise halkın duygu, düşünce ve değerlerini yani halka yansıtan THM'nin önemli temsilcileridir. Bu önemli temsilcilerden biri ise çalışmaya konu olan Âşık Daimî'dir.

Araştırmada, TRT (Türkiye Radyo Televizyon Kurumu) THM repertuarında Âşık Daimî'ye ait türkülerin değer içerikleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden içerik analizi ve doküman incelemesinden yararlanılmıştır. Âşık Daimî'ye ait türküler, Milli Eğitim Bakanlığı ilkokul, ortaokul ve lise müzik öğretim programında “adalet, dostluk, dürüstlük öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik” olarak belirtilen 10 kök değer açısından değerlendirilmiştir. Yüzde frekans analizleri yapılmıştır. Türkülerde incelenen değerler içerik analizi yapılarak değer ifadeleri

¹ Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Güzel Sanatlar Fakültesi Müzik Bölümü, ymlhan19@gmail.com

örnekleri verilmiştir. Araştırmanın sonucunda, türkülerde en sık rastlanan değer in sevgi değeri olduğu, dostluk değerinin de azımsanmayacak düzeyde olduğu saptanmıştır. En az rastlanan değer ise sabır değeridir. Adalet, dürüstlük, öz denetim, saygı, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerine sahip olan ise hiçbir türküye rastlanmamıştır.

Anahtar Kelimeler: *Âşık Daimî, Değerler Eğitimi, Âşık Daimî Türkülerinde Değerler*

ABSTRACT

AN EXAMINATION OF ÂŞIK DAIMÎ'S FOLK SONGS IN TERMS OF VALUE CONTENT

Values are some elements that are accepted by society and guide the behavior of individuals. Values have been categorized in various ways by many field experts. On the other hand, Turkish Ministry of National Education gathered values under the title of 10 root values with the music education program it published in 2018. These values are trying to gain students with music textbooks. The Turkish Folk Music works in these books are one of the auxiliary tools used to teach the values to the students. Composers are essential representatives of Turkish Folk Music, which reflects people's feelings, thoughts, and values. This study's subject Âşık Daimî is one of the significant representatives.

This research object is to examine the folk songs of Âşık Daimî in the Turkish Folk Music repertoire of TRT (Turkish Radio and Television Corporation) in terms of their values content. Content analysis and document review were used from qualitative research methods. The folk songs belong to Âşık Daimî evaluated in terms of 10 root values stated as "justice, friendship, honesty, self-control, patience, respect, love, responsibility, patriotism and benevolence" in the primary, secondary, and high school music curriculum of Turkish Ministry of National Education. Percentage frequency analyses were performed. The values examined in the folk songs were analyzed by content analysis, and examples of value expressions were given. As a result of the research, it has been determined that the most common value in folk songs is the value of love, and the value of friendship is at a substantial level. It has been revealed that the least common value is the value of patience. No folk songs have been found that have the values of justice, honesty, self-control, respect, responsibility, patriotism, and benevolence.

Key Words: *Âşık Daimî, Values Education, Values in Âşık Daimî's Folk Songs*

1. GİRİŞ

Eğitim, bireylerin akademik, ahlaki ve kültürel yönde gelişimini sağlayan bütüncül bir süreçtir. Bu süreçte bireylerin akademik yönden donanım sahibi bireyler olarak yetiştirilmesinin yanı sıra ahlaklı ve kültürlü bireyler olarak yetiştirilmesi de amaçlanmaktadır. Bireyleri ahlaki açıdan geliştirmek, onlara doğru/iyi ve tercih edilmesi gereken davranışları kazandırmak açısından en önemli öğelerden birinin değerler olduğu düşünülmektedir.

Değerler, bireylerin yapmasının uygun olduğu tutum ve davranışlardır. Onlar, bireylerin yaşamları veya davranışlarına rehberlik eden birtakım öğelerdir. Başka bir tanımıyla iyi, güzel veya doğru kabul edilen davranışlardır (Halstead, 1996). Buradan hareketle, değerlerin toplumdaki bireylerin davranışlarını ve hayatlarını düzenleyen önemli ahlaki unsurlar olduğu söylenebilir.

Yapılan çalışmalar incelendiğinde, değerlerin alan uzmanları tarafından çok çeşitli şekillerde sınıflandırıldığı görülmektedir. Schwartz değerleri, biyolojik organizmalar olan bireyler için onların ihtiyaçlarını sağlama, koordineli sosyal etkileşim kurma ve sosyal refah sağlamak için motivasyonel hedefler boyutuyla ele alırken (Ay ve Kumkale, 2020), Roceach, nihai ve amaçsal değerler olarak iki kategoriye ayırmış olup bunları da kendi aralarında alt kategorilere ayırmıştır (Tuulik, Öunapuu, Kuimet ve Titov, 2016). Spranger (1928) ise değerleri altı kategoriye ayırmıştır (bilimsel, politik, ekonomik, bölünmüş, estetik ve sosyal değerler)

Türk Millî Eğitim Bakanlığı tarafından her ders için ayrı ayrı oluşturulmuş öğretim programlarında ise değerler “adalet, dostluk, dürüstlük öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik olarak on kök değer olarak kategorizelendirilmiştir (MEB, 2018). Bu noktadan hareketle alan uzmanları, değerleri kendi bakış açılarına göre birçok kategori ve alt kategoriye ayırmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı ise bu değerleri en öz şekliyle on kök değer halinde öğretim programına yansıtmış olup okullarda örtük program ile bireylere kazandırılması amaçlanmıştır.

Değerlerin bireylere ilk kazandırıldığı yer aileleri diğer bir yer ise okullardır. Okullarda bu eğitim, okul öncesinden başlayıp üniversiteye kadar devam etmektedir. Millî Eğitim Bakanlığı Türkçe, tarih, matematik, görsel sanatlar, müzik gibi ortaokul ve lise öğretim programları incelendiğinde, değerlerin bireylere örtük program ile kazandırılmasının

hedeflenmiş olduğu görülmüştür. Bu derslerin değerler eğitimini bireylere kazandırılmasında etkili olabileceği, ancak müzik derslerinin birçok duyu organına hitap etmesinden dolayı değerler eğitiminin kazandırılması hususunda diğer derslerden daha etkili olabileceği söylenilebilir.

Türkiye’de Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanan ve okullarda kullanılan müzik ders kitapları, müzik eğitiminde kullanılan araçlardan biridir. Bu kitaplarda okul şarkıları, marşlar, pop müzik, tasavvuf müziği, Türk Sanat ve Türk Halk Müziği gibi eserler mevcuttur. Özellikle ortaokul 5-6 ve 8. sınıf müzik ders kitapları incelendiğinde, THM eserlerinin sayısının diğer müzik türlerine oranla daha fazla mevcut olduğu görülmüştür. Türk halk müziği eserleri, Türk halkının yaşadıkları, hissettikleri ve duygularını samimi bir şekilde yansıtmalarından dolayı (Emnalar, 1998:27) değerleri bireye kazandırmasında önemli araçlardan biri olduğu söylenebilir. Bu eserleri ortaya çıkaran, halkın duygularını ve hislerini yine halka yayan kişiler ise halk müziği ozanlardır.

Halk müziği ozanlarının, halkın duyguları, yaşadıkları, hissettikleri ve güncel olayları halka yansıtmalarında önemli bir yerinin olduğu söylenebilir. Eroğlu (2017), halk ozanlarının, usta mahalli söz ve saz sanatkarlarının vs. Türk halk Müziğinin oluşumundaki önemli kişiler olduğundan bahsetmektedir. Halk ozanları ile ilgili çalışmalar incelendiğinde konunun değerler eğitimi ile bağdaştırılmış olan çalışmaların yapılmış olduğu görülmektedir. Yılmaz ve Açar (2021), Ali Ekber Çiçekten alınan Erzincan Türkülerinin, değer vurgularını ve bu türkülerde yer alan öğeleri değerler eğitimi açısından incelemiştir. Hayat bilgisi dersinde değerlerin öğretiminde Neşet Ertaş’ı ele alan Kaya ve Canbulat (2018) hayat bilgisi dersinde halk ozanlarının önemini belirtmiştir. Oral (2021) ise doğrudan değer eğitimi vurgulamadan âşık üretimi türkülerde insan haklarının işlenişini ele alarak bunları kişi onuru, eşitlik, özgürlük (düşünme, ifade, din), adalet, demokrasi, eğitim hakkı, yaşama hakkı ve barış hakkı gibi değerler kategorisi altında incelemiş olduğu görülmüştür. Bu bilgiler ışığında değerlerin yansıtılmasında halk ozanlarının ve türkülerinin önemli bir yere sahip olduğu söylenebilir.

1.2. Âşık Daimî Müzikal Yaşamı ve Türküleri

Asıl adı İsmail Aydın olan Âşık Daimî, Cumhuriyet sonrası yetişen en önemli halk ozanlarından biridir. 1932 yılında İstanbul’da dünyaya gelmiş olup asıl memleketi olan Erzincan’a bağlı Tercan ve Çayırılı ilçesine bağlı Kara Hüseyin köyünde büyümüştür.

Özellikle “Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım” adlı türkü ile tanınan Daimi, tasavvufi, insan ve memleket sevgileri, aşk, gurbet ve sosyal temalarda birçok türkü yazmıştır (Gültekin, 2007). TRT THM repertuarında yer alan “Seherde Bir Bağa Girdim”, “Bir Seher Vaktinde İndim Bağlara” gibi türküleri de yine bilinen türkülerindedir.

Tablo 1. Âşık Daimî'nin TRT THM Repertuarında Mevcut Olan ve Olmayan Türküleri

Âşık Daimî'nin TRT Repertuarında Mevcut Olan Türküleri		
Kırık Havalar		
1. Aşıklar Neylesin Seni	9. Ela Gözlü Pirim Geldi	17. Menzil Almak İster İsen
2. Bir Seher Vaktinde İndim Bağlara	10. Eşrefoğlu Al Haberi	18. Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım
3. Bugün Ben Güzele Vardım	11. Ey Şahin Bakışım Dem Geldi	19. Sabah Namazında Kalktım Kozan'dan
4. Bugün Bize Pir Geldi	12. Ezel Bahar Olmayınca	20. Seherde Bir Bağa Girdim
5. Bugün Canan Geldi Bize	13. Geçti Gitti Vatanına Yurduna	21. Sevdiğim Yüzünden Kaldır Nikabımı
6. Bunca Kahrı Bunca Derdi	14. Gitme Durnam Gitme Nereden Gelirsin	22. Seyyah Olup Ayrı Düştüm Elinden
7. Coşar Koç Yiğitler	15. Gönül Ne Gezersin Seyran Yerde	23. Şu Sinemde Yarelerim Sızlar
8. Dostun Bahçasına Bir Hoyrat	16. Kainatta Bir Zerreyim	
Uzun Havalar		
1. Felek ile Şu Cihanı Bölüştük		
Âşık Daimî'nin TRT Repertuarında Mevcut Olmayan Türküleri		
1. Gücenme Sevdiğim Açma Arayı İnsanım	2. Kainat'ın Aynasıyım Madem ki Ben Bir İnsanım	

Tablo 1'de Âşık Daimî'nin TRT repertuarında mevcut olan ve olmayan türküleri verilmiştir. Ozan'ın TRT repertuarında mevcut olan 23 kırık hava ve 1 uzun hava ve TRT repertuarında mevcut olmayan ise 2 adet türküsünün olduğu incelenmiştir. Toplamda 26 sözlü türküsünün mevcut olduğu tespit edilmiştir.

1. 3. Araştırmanın Amacı, Önemi ve Problem Durumu

Türk halk müziğinin ve içerisinde var olan değerlerin sonraki nesillere aktarımı konusunda, aşıklar ayrı bir yer tutmaktadır ve lüteratürde kültür aktarıcıları olarak önemli bir konumda olduğu görülmektedir. THM'nin önemli kaynak kişilerinden biri olan Âşık

Dâimî'nin önemli bir halk ozanı olduğu, eserlerinin ise değerler ve değerler eğitimi açısından yerinin büyük olduğu söylenebilir. Bu bilgiler ışığında araştırmanın problem cümlesi “TRT THM Repertuvarında bulunan Âşık Daimî Türkülerinde hangi değer içerikleri ne sıklıkla işlenmiştir?” şeklinde oluşturulmuştur.

Bu çalışmada, TRT THM Repertuvarında Âşık Daimî'ye ait türkülerin değer içerikleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır.

Araştırma, Âşık Daimî'ye ait olan türkülerin değer içeriklerinin incelenmesi açısından önem taşımaktadır. Bu doğrultuda araştırmanın alt problemleri aşağıdaki şekilde belirtilebilir:

1. Âşık Daimî türkülerinin Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğretim programlarında belirtilen 10 kök değer açısından dağılımı nasıldır?

2. Âşık Daimî türkülerinde Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğretim programlarında belirtilen hangi kök değer ne şekilde işlenmiştir?

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın Modeli

Âşık Daimî'ye ait olan türkülerin değer içerikleri açısından incelenmesini amaçlayan bu çalışmada, nitel araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Nitel araştırmalar, verilerin çoğunlukla işitsel (video, ses röportajlar, gözlemler vs.) veya görsel (gazete, dergi vs.) araçlardan toplanan araştırmalardır (Özdemir ve Doğruöz, 2020:81). Çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelenmesi kullanılmıştır.

Bu çalışmada, veri toplama araçlarından içerik analizi ve doküman incelemesi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde, birbirine benzeyen veriler, belli kavramlar ve temalar altında bir araya getirilerek ve düzenlenip yorumlanması sağlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 242). Doküman incelenmesi yöntemi ise diğer araştırma yöntemlerinin tamamlayıcısı niteliğinde olan ya da tek başına kullanılabilen basılı veya dijital kaynakların incelenmesine dayanan bir yöntemdir (Bowen, 2009).

2.2. Çalışma Grubu

Âşık Daimî'ye ait olan TRT THM Repertuvarında mevcut olan 24 türkü ve TRT THM Repertuvarında mevcut olmayan 2 türkü toplamda ise 26 türkü bu çalışmanın çalışma grubunu oluşturmaktadır.

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmanın veri kaynağını Âşık Daimî'ye ait TRT THM Repertuarında yer alan ve almayan toplamda 26 türkü oluşturmaktadır. Âşık Daimî'ye ait türküler ilkokul ve ortaokul 1.2.3.4.5.6.7. ve 8. ve lise 9-10-11-12. sınıf müzik öğretim programlarında adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik olarak belirtilen 10 kök değere göre analiz edilmiştir.

3. BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde TRT THM Repertuarında yer alan sözleri Âşık Daimî'ye ait olan 26 sözlü türkünün (kırık ve uzun hava) Millî Eğitim Bakanlığı müzik öğretim programında belirtilen değerler bulguları aşağıda verilmiştir:

Tablo 2. Âşık Daimî Türkülerinin Millî Eğitim Bakanlığı Tarafından Öğretim Programlarında Belirtilen 10 Kök Değer Açısından Dağılımı

Türkünün Adı	Adalet	Dostluk	Dürüstlük	Öz Denetim	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Vatanseverlik	Yardımseverlik	TOPLAM
Bir Seher Vaktinde İndim Bağlara		X									
Bugün Bize Pir Geldi											
Bugün Canan Geldi Bize Bunca Kahrı Bunca Derdi							X				
Dostun Bahçasına Bir Hoyrat Girmiş		X									
Ela Gözlü Pirim Geldi							X				
Ey Şahin Bakışım							X				

Türkünün Adı	Adalet	Dostluk	Dürüstlük	Öz Denetim	Sabır	Saygı	Sevgi	Sorumluluk	Vatanseverlik	Yardımseverlik	TOPLAM
Ezel Bahar Olmayınca		X					X				
Gitme Durnam Gitme Nerden Gelirsin							X				

Gönül Ne Gezersin Seyran Yerinde	X			
Menzil Almak İster İsen		X		
Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım		X		
Sevdiğim Yüzünden Kaldır Nikabı			X	
Şu Sinemde Yarelerim Sızlar			X	
TOPLAM	4	2	9	15

Tablo 2. incelendiğinde Âşık Daimî'ye ait TRT THM Repertuarında mevcut olan ve olmayan 26 türkü sözü değer ifadeleri açısından incelenmiş olup frekans analizi yapılmıştır. 26 türküde 15 değer olduğu, bazı türkülerde birden fazla değer olduğu görülmüştür. Bu türkülerin içerisinde en fazla mevcut olan değer ifadesinin 9 kez işlenen “Sevgi” değeri olduğu görülmüştür. İkinci olarak en çok işlenen değer “Dostluk” değeri olduğu, bu değer 4 kez işlendiği tespit edilmiştir. “Sabır” değeri ise 2 kez işlenmiştir. Yalnızca 1 türküde “Sevgi ve Dostluk” değerlerinin ikisinin birden işlendiği incelenmiştir. 26 sözlü türkü içerisinde “Adalet, Dürüstlük, Öz denetim, Saygı, Sorumluluk, Vatanseverlik ve Yardımseverlik” değerlerine hiç yer verilmemiştir. İncelenen türkülerde toplam 15 değer olduğu incelenmiştir.

Tablo 3. Âşık Daimî'ye Ait Olan Türkülerin Değerler Açısından Yüzde ve Frekans Dağılımı

Değerler	Frekans	Yüzde
Adalet	0	0
Dostluk	4	15,38
Dürüstlük	0	0
Öz Denetim	0	0
Sabır	2	7,69
Saygı	0	0
Sevgi	9	34,62
Sorumluluk	0	0
Vatanseverlik	0	0
Yardımseverlik	0	0

Tablo 3 değerlerin sıklığı ve yüzdesel dağılımına göre incelendiğinde Âşık Daimî'ye ait türkülerde en sık işlenen değer %34,62 oranıyla “Sevgi” değeri olduğu bu değeri takiben en sık işlenen ikinci değer ise %15,38 ile “Dostluk” değeri olduğu saptanmıştır. En az işlenen değer %7,69 ile “Sabır” değerinin olduğu görülmüştür. “Adalet, Dürüstlük, Öz denetim,

Saygı Sorumluluk, Vatanseverlik ve Yardımseverlik” değerlerinin ise hiç işlenmemiş olduğu tespit edilmiştir.

3. 1. 1. “Sevgi” Değeri İle İlgili Bulgular

Sevgi evrensel değerlerden biridir. Sosyal bir varlık olan insan için sevgi değeri önemli bir değerdir. Aile bireylerinin arasındaki sevgi, aile bireyleri dışındaki bireylerin birbirine duyduğu sevgi, vatan sevgisi, doğadaki canlılara duyulan sevgi bu değer in alt kategorilerinden bazılarıdır (Aslan ve Aybek, 2019).

Millî Eğitim Bakanlığının belirlediği 10 kök değer içerisinde “sevgi” değerinin Âşık Daimî’ye ait türküler içerisinde en sık kullanılan değer olduğu incelenmiştir. Sevgi değerinin kullanıldığı türkülerin bazıları aşağıdaki gibidir:

“Sevdiğim Yüzünden Kaldır Nikabını” adlı türküde ise “sevgi” değeri örtük olarak şu dizeler ile işlenmiştir:

*“Sevdiğim yüzünden kaldır nikabı
Niçin aşıklara sır görünürsün
İçeyim elinden kevser şarabı
Güzeller içinde bir görünürsün”*

“Sevdiğim Yüzünden Kaldır Nikabını” adlı türkünün “Sevdiğim yüzünden kaldır nikabını” ve “İçeyim elinden kevser şarabını” ifadelerinde sevgi değerine vurgu yapıldığı göze çarpmaktadır.

“Gitme Durnam Gitme Nerden Gelirsin” adlı türküde ise “sevgi” değeri şu şekilde verilmiştir:

*“Gaynadı garıştı ganım
Ezelden severdi canım
Sen benimsin bende senin
Dedim sevini sevini Allah”*

“Gitme Durnam Gitme Nerden Gelirsin” adlı türkünün “Ezelden severdi canım” ve “Sen benimsin bende senin” ifadelerinde sevgi değerinin olduğu dikkat çekmektedir.

3. 1. 2. “Dostluk” Değeri İle İlgili Bulgular

“Dostluk” menfaatten uzak bireylerin aralarında kurdukları yakınlıktan oluşan bağıdır (Oktay, 2019: 166). Ünlü filozof Aristoteles dostluktan bireylerin mutlu bir yaşam sürebilmeleri için yaşamın bireylere sunabileceği şanslardan biri olarak bahsetmiştir

(Jacquette, 2001). Buradan da sosyal bir varlık olan insanlar için dostluğun öneminin büyüklüğü anlaşılmaktadır.

Millî Eğitim Bakanlığının belirlediği 10 kök değer içerisinde “*dostluk*” değerinin Âşık Daimî’ye ait türküler içerisinde en sık kullanılan bir diğer değer olduğu incelenmiştir. “*Dostluk*” değerinin kullanıldığı türkülerin bazıları aşağıdaki şekildedir:

“*Ezel Bahar Olmayınca*” adlı türküde ise “*dostluk*” değerinin şu şekilde işlenmiş olduğu görülmektedir:

*“ Şah hatayi'm ölmeyince
Tenim turab olmayınca
Dost dosttan ayrılmayınca
Dost kıymetin bilmez imiş ”*

“*Ezel Bahar Olmayınca*” adlı türküde “*Dost dosttan ayrılmayınca Dost kıymetin bilmez imiş*” ifadelerinde dostluk değerinin olduğu görülmüştür.

“*Dostun Bahçesine Bir Hoyrat girmiş*” adlı türküde “*dostluk*” değeri şu dizeler ile vurgulanır:

*“Bu meydanda serilidir postumuz
Çok şükür Mevlaya gördük dostumuz
Bir gün kara toprak örter üstümüz
Çürüdür hey benli dilber çürüdür”*

“*Dostun Bahçesine Bir Hoyrat girmiş*” adlı türküde “*Çok şükür Mevlaya gördük dostumuz*” ifadesinde dostluk değerinin olduğu göze çarpmaktadır.

3. 1. 3. “Sabır” Değeri İle İlgili Bulgular

Sabır gecikmiş tatmin anlamına gelmektedir. Sabır genellikle sonucunun iyi olması umulan uzun beklemelemdir (Stevens ve Stephens, 2008). Ya da olumsuz olaylar karşısında o anki yaşanan durumun idare edilmesidir. Sabır en büyük erdemlerden biridir (Bommarito, 2014).

Millî Eğitim Bakanlığının belirlediği 10 kök değer içerisinde “*sabır*” değerinin Âşık Daimî’ye ait türküler içerisinde az karşılaşılan değerlerden biri olduğu incelenmiştir. “*Sabır*” değerinin kullanıldığı türküler aşağıdaki gibidir:

“*Menzil Almak İster İsen*” adlı türküde ise “*sabır*” değerinin şu şekilde işlenmiş olduğu görülmektedir:

*“Menzil almak ister isen
Gönül sabreyle sabreyle
Dostu bulmak ister isen
Gönül sabreyle sabreyle”*

“Menzil Almak İster İsen” adlı türküde “Gönül sabreyle sabreyle” ifadesinde sabır değerinin olduğu göze çarpmaktadır.

“Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım” adlı türküde ise “sabır” değerinin şu şekilde işlendiği görülür:

*“Daimi'yem her can ermez bu sırra
Gerçek aşık olan erer o nura
Yusuf sabır ile vardı Mısır'a
Bu da gelir bu da geçer ağlama”*

“Ne Ağlarsın Benim Zülfü Siyahım” adlı türküde “Yusuf sabır ile vardı Mısır'a” ifadesinde sabır değeri olduğu dikkat çekmektedir.

4. SONUÇ

Bu araştırmada Âşık Daimî'ye ait 26 sözlü türkü Millî Eğitim Bakanlığınca hazırlanan müzik öğretim programında yer alan adalet, dostluk, dürüstlük, öz denetim, sabır, saygı, sevgi, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik gibi on kök değer kapsamında incelenmiştir. Bu türkülerde en sık kullanılan değer sevgi değeri olduğu, dostluk değerinin de azımsanmayacak düzeyde olduğu görülmüştür. En az rastlanan değer ise sabır değeri olduğu ortaya çıkmıştır. Adalet, dürüstlük, öz denetim, saygı, sorumluluk, vatanseverlik ve yardımseverlik değerlerine sahip olan ise hiçbir türküye rastlanmamıştır.

Sevgi değerine ait türkülerin diğer değerlere ait türkülerden fazla olma sebebinin türkülerin halkın duygularını yansıtan birtakım öğelerden oluşması olarak gösterilebilir. Göher Vural (2011), türkülerin Türk ulusunun yaşamı boyunca duygularını yansıtan bir müzik türü olduğunu ve halkın sevgisini, neşesini, üzüntüsünü türkülerle ifade ettiğini vurgulamıştır.

Âşık Daimî'ye ait türkülerde sevgi değerinden daha az yoğunlukta kullanılan değer dostluk değeri olduğu tespit edilmiştir. Dostluk değerinin bu türkülerde diğer değerlere nispeten sık kullanılmasının nedeninin insanların sosyal birer varlıklar olması ve birbirine duydukları maddi-manevi ihtiyaçlar olduğu söylenebilir. Karagözoğlu Özturan (2017), dostluğun insani bir ihtiyaç olduğunu ve insanın toplumsal bir varlık olduğunu vurgulamıştır.

Âşık Daimî'ye ait türkülerde en az kullanılan değer ise sabır değeri olduğu saptanmıştır. Müslümanlık, Yahudilik, Hristiyanlık ve neredeyse tüm dünya dinlerinde yer alan sabır değeri gerek dini boyutta gerekse ahlaki boyutta önemli bir erdem olarak kabul edilmektedir. Türk Ulusu açısından da sabır değerinin dini boyutu ve aile veya çevresinden edinmiş olduğu ahlaki boyutu ile bireylere kazandırılması gereken bir değer olduğu belirtilebilir.

Bulut'un (2019) çalışması sonucunda halkın duygularını yansıtan ve birçok alt kategorisi olan sevgi değerinin tüm türkü literatüründe en sık kullanılan değer olması ışığında sevgi değerinin tüm Türk ulusu için önemli bir yerde olduğu söylenebilir. Teke yöresi geleneksel halk türkülerinin Schwartz'ın belirlemiş olduğu değerler bağlamında incelemiş olduğu araştırmasında hazcılık değerinin diğer değerlerden yüksek çıktığı ancak bu değer en yoğun kullanıldığı türkülerin aşk ve seveda konulu lirik türküler olduğu incelenmiştir (Yardımcı ve Uslu, 2015). Neşet Ertaş türkülerindeki sosyal bilgiler dersi ile ilgili yapılan yüksek lisans tezinde yine Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenmiş olan 10 kök değer içerisinde en sık kullanılan değer sevgi değeri olduğu en az kullanılan değer ise adalet değeri olduğu tespit edilmiştir (Dilek, 2019). Turhan ve Kova'nın (2012) Neşet Ertaş, Âşık Mahzuni Şerif, Âşık Veysel ve Özyay Gönülüm'e ait olan türkülerde değerler eğitimi açısından incelemelerin yapıldığı çalışma sonucunda, adalet, saygı, sevgi, dürüstlük, doğruluk, sosyal içermeye, hoşgörü, mertlik, hümanizm, bilime değer verme ve birlik-beraberlik gibi değerlerinin sıklıkla işlenmiş olduğu görülmüştür. Yapılan çalışmanın diğer çalışma sonuçları ile benzerlik gösterdiği sonucuna varılmıştır.

Âşık Daimî'ye ait türküler değer boyutu ile ele alındığında türkülerin genelinde sevgi, dostluk ve sabır değeri çerçevesinde işlenmiş olduğu diğer değerlere ait türkülerin bulunmadığı ortaya çıkmıştır. Türk Halk Müziği geniş alanlara yayılmış en eski ve en çok etkiye sahip bir türdür (Kınık, 2011). Bu bilgiler ışığında Türk Halk Müziğinin, geçmişte yaşananları geleceğe aktarması, halkın kültürel yapısı, yaşam tarzı, hissettikleri ve hayata dair görüşlerini yansıtması yönüyle önemli türlerden biri olduğu söylenebilir.

Yapılan tüm araştırma sonuçları incelendiğinde araştırmamızın sonuçlarıyla büyük oranda benzerlik gösterdiği ortaya çıkmıştır. Özümüzü yansıtan türkülerimizde değerler ve değerler eğitimi araştırmaları incelendiğinde konu ile ilgili yeterince çalışma yapılmadığı görülmüştür. Bu alanla ilgili yapılan çalışmalar çoğaltılabilir. Türk halk müziğimizin temsilcileri olan ve türkülerin geleceğe aktarılmasını sağlayan halk ozanları ve türkü içerikleri, değer ve değerler

eğitimi ögeleri ya da müzikal özellikleri gibi birtakım önemli konular hakkında araştırmalar çoğaltılarak konu daha da derinleştirilip Türk halk müziğine ilgileri olmayan bireylerin ilgilerinin bu yöne çekilmesi sağlanabilir. Âşık Daimî'ye ait türkülerin Millî Eğitim Bakanlığınca yazılan müzik kitaplarına eklenmesi önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Aslan, S., ve Aybek, B. (2019). Uygulama Örnekleriyle Çokkültürlü Eğitim ve Değerler Eğitimi. Ankara: Anı Yayıncılık., s. 119.
- Ay, K. ve Kumkale, İ. (2020). The Role Of Manager Values The Impact Of Ethical Codes On Competitive Advantage. Academy Of Strategic Management Journal, 19(1), 1-24., s.8.
- Bommarito, N. (2014). Patience and perspective. Philosophy East and West, 269-286., s. 271.
- Bowen, G. A. (2009). Document Analysis As A Qualitative Research Method. Qualitative Research Journal, 9(2), 27-40.
- Bulut, S. (2019). Trt Türk Halk Müziği Repertuarındaki Türkülerin Müzik Öğretim Programlarındaki Değerlere Göre Değerlendirilmesi, Yüksek Lisans Tezi, Trabzon Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Trabzon.
- Dilek, O. (2019). Neşet Ertaş Türkülerindeki Sosyal Bilgiler Dersi Değerleri Yayımlanmış Yüksek Lisans Tezi, Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Nevşehir.
- Emnalar, A. (1998). Tüm Yönleriyle Türk Halk Müziği ve Nazariyatı (1. Baskı). İzmir: Ege Üniversitesi Basım Evi.
- Eroğlu, T. (2017). Türkü Nedir?. Kesit Akademi Dergisi, (7), 78-91., s.81.
- Göher Vural, F. (2011). Türk Kültürünün Aynası: Türküler. Fine Arts, 6(3), 397-411., s. 398.
- Gültekin, M. (2007). 2. Uluslararası Türk Kültür Evreninde Alevîlik ve Bektaşîlik Bilgi Şöleni Bildiri Kitabı. Kılıç, F. ve Bülbül, T. Türk Kültürü ve Hacı Bektaş Veli Araştırma Dergisi, (45) (Ankara: Türk Hamer, 2007) 2. Cilt s.1291/1296
- Halstead, J. M. (1996). Values and values education in schools. Values in education and education in values, 3-14., s. 13.
- Jacquette, D. (2001). Aristotle on the Value of Friendship as a Motivation for Morality. Journal of Value Inquiry, 35(3), 371., s. 377
- Karagözoğlu Özturan, H. (2017). Dostluk Neden Bir Ahlâk Felsefesi Konusudur?. Kutadgubilig Felsefe-Bilim Araştırmaları, 36., s. 180.
- Kaya, G. Canbulat T. (2018). Hayat Bilgisi Dersi Değerlerinin Öğretiminde Halk Ozanlarının Önemi: Neşet Ertaş Örneği. Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi, (14), 147-159.
- Kınık, M. (2011). Bir İletişim Aracı Olarak Türk Halk Müziği ve Türküler. Erciyes İletişim Dergisi, 2(1)., s. 141.

- MEB (2018). 2018 İlkokul ve Ortaokul Müzik Dersi Öğretim Programı 1-2-3-4-5-6-7-8. Sınıf
Ankara: Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları., s. 4.
- MEB (2018). 2018 Ortaöğretim Müzik Dersi Öğretim Programı 9-12. Sınıflar. Ankara: Millî
Eğitim Bakanlığı Yayınları., s. 8.
- Oktay, M. (2019). Muallim Naci'nin" Ömer'in Çocukluğu" Adlı Eserinde Kök
Değerler. Journal Of International Social Research, 12(66).
- Oral, M. (2021). Âşık Üretimi Türkülerde İnsan Haklarının İşlenişi. Rast Müzikoloji
Dergisi, 9(1), 2541-2556.
- Özdemir, M. ve Doğruöz, E. (2020). "Bilimsel Araştırma Desenleri", Bilimsel Araştırma
Teknikleri ve Etik, ed. Necati Cemaloğlu (Ankara: Pegem Akademi, 2020), 2. Baskı/ 81
- Spranger, E. (1928). Types Of Men. The Psychology And Ethics Of Personality. Niemeyer.
- Stevens, J. R., & Stephens, D. W. (2008). Patience., s. 11.
- Turhan, M., ve Kova, Ö. (2012). Değerler Eğitimi Açısından Türk Halk Müziği ve Halk
Ozanları: Neşet Ertaş, Âşık Mahsuni Şerif, Âşık Veysel ve Özey Gönülüm Bağlamında
Bir İnceleme. Eğitim ve İnsani Bilimler Dergisi: Teori ve Uygulama, (6), 117-128.
- Tuulik, K., Öunapuu, T., Kuimet, K., ve Titov, E. (2016). Rokeach's Instrumental And
Terminal Values As Descriptors Of Modern Organisation Values. International Journal
Of Organizational Leadership, 5, 151-161., S.154.
- Uslu Yardımcı E. ve Yardımcı, Uslu, K. (2015). Teke Yöresi Geleneksel Halk Türkülerinin
Değerler Bağlamında İncelenmesi. Academia Dergisi
- Vural, F. G. (2011). Türk Kültürünün Aynası: Türküler. Fine Arts, 6(3), 397-411. s. 398.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara:
Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, H., ve Açar Y. (2021) Kaynak Kişisi Ali Ekber Çiçek Olan Erzincan Türkülerinin
Değer Vurguları ve Değerler Eğitimi Açısından İncelenmesi. Erzincan Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 14(2), 3